

„Korak po korak“: Beleške o razvojnom napreku

Ime deteta _____
 O = ovlađalo (zapisati masilom i navesti datum),
 R = razvija (zapisati olovkom i navesti datum),
 N = nije još primećeno.

SOCIJALNE I EMOCIONALNE VEŠTINE

Dve godine	Napomene
Posmatra drugu decu u igri i na kratko im se pridruži	
Brani svoje stvari	
Bira između dve ponudene alternative	
Pokazuje nezavisnost tako što sve više stvari radi samo	
Dve godine i šest meseci	
Igra jednostavne igre, npr. „Ringe, ringe raja“	
Počinje da se igra sa drugim detetom,	
Kada ga podstete čeka svoj i drugom detetu daje priliku da na njega dode red	
Pokazuje zadovoljstvo kada za druge uradi male zadatke	
Zna kog je pola	
Tri godine	
Pokazuje da ima omiljene drugove za igru	
Inicira socijalnu interakciju sa drugim detetom	
Deli igračke, materijal ili hrancu	
Traži dozvolu da bi se poslužilo tudim stvarima	
Rečima, izrazima lica ili akcijama izražava čitav niz osjećanja	
Tri godine i šest meseci	
Čeka ili odlaze želju pet minuta	
Uživa u privremenoj privrženosti jednom drugaru za igru	
Četiri godine	
Pokazuje ponos kada nešto postigne	
Može nešto da izmisli, budući da je mašta razvojno dominantan	
Probleme sa vršnjacima rešava razmenom, ubedivanjem ili pregovaranjem	
Cetiri godine i šest meseci	
U pokusajima da obavi zadatke pokazuje samopouzdanje	
Prepričava skorašnje dogadaje/doživljaje	
Više voli društvo druge dece nego odraslih	
Saopštava razloge osećanja drugih ljudi/dece	
Pažljivo barata tudim stvarima	
Na jednu opomenu prekida neodgovarajuće ponašanje	
Pet godina	
Ima nekoliko prijatelja, možda i jednog posebnog	
Hvali, pomaže i pruža podršku drugom detetu	
Pet godina i šest meseci	
Traži više nezavisnosti	
Često je zadovoljniji, pokazuje lakoću u odnosima sa drugima čak i kada se javi sukobi	
Verbalizuje pozitivne izjave o svojoj jedinstvenosti i sposobnostima	
Samostalno se upoznaje i druži sa drugom decom	
Šest godina	
Rešava probleme u teškim socijalnim situacijama	

Treće poglavlje: Posmatranje i procenjivanje**IGROVNE I VEŠTINE UČESTVOVANJA U GRUPI**

Dve godine	Napomene
Pomaže odraslima u raspremanju igračaka	
Imitira druge	
Igra se pored druge dece, paralelno sa njima	
Uspostavlja kontakt očima sa drugima kada mu se obrate	
Dve godine i šest meseci	
Imitira druge i igra se „kobajagi“ igara	
Sa odraslim osobom radi zajedno i do pet minuta	
Služi se lutkom ili drugom realističnom igračkom u „kobajagi“ igri	
Često isprobava nove aktivnosti	
Učestvuje u aktivnostima malih grupa: pevanje, užina, slušanje priče – 5–10 minuta	
Samostalno se igra 15 minuta	
Tri godine	
Pomoću kockica i drugih predmeta gradi jednostavne konstrukcije	
Učestvuje u maloj grupi koju vodi odrasli 10–15 minuta	
Počinje dramsku igru, odigrava scene: putovanje, pretvara se da je životinja, igra se kuće	
Sam nešto radi i do 20 minuta	
Tri godine i šest meseci	
Čeka svoj red uz sve manje posredovanja	
Radi nešto sa drugima i do 10 minuta	
Od kockica pravi složenje konstrukcije	
Rutinski poštuje tri pravila koja važe u grupi	
Samostalno rasprema igračke	
Sa dvoje ili troje dece igra se i do 15 minuta	
Četiri godine	
Obavlja jednostavna, rutinska zaduženja	
Uz pomoć igra jednostavnu igru na tabli	
Dramski igra bliži, obraća pažnju na detalje, vreme i mesto	
Četiri godine i šest meseci	
U igri daje verbalna uputstva	
Bez posredovanja odraslih čeka svoj red u igri	
Igra ulogu u „kobajagi“ igri sa drugima	
Pet godina	
U igri sarađuje sa drugima, prilikom donošenja odluka, dodjeljivanja uloga i zalaganja za „fer-plej“	
Uz podsećanje obavlja svoje svakodnevno zaduženje	
Pet godina i šest meseci – šest godina	
Igra takmičarske igre	
Igra dve ili tri igre na tabli	
Samostalno nešto radi i do 20 minuta	
Sarađuje u igri sa dvoje ili troje dece i do 20 minuta	
Može da kaže koja su i rutinski se pridržava pet pravila koja važe u grupi	
Bezbjedno prelazi ulicu	
Samostalno uzima i vraća materijal koji mu je potreban za zadatak	

FIZIČKE VEŠTINE

Krupna i sitna motorika

Dve godine

- Na trenutak stoji na jednoj nozi
- Sunožno skače u mestu
- Niže četiri krunpe perle
- Okreće po jednu stranicu
- Reda predmete po veličini, od najvećeg ka najmanjem
- Pravi kulu od šest ili sedam kockica
- Žvrlja, retko odluta sa velikog lista papira
- Drži makaze i reže papir uz ivicu

Napomene

Dve godine i šest meseci

- Preškoci predmet visine 15 cm i doskoči na obe noge
- Dobro trči, sa lakoćom startuje i zaustavlja se, retko pada
- Hoda na prstima
- Uz četiri-sest stepenika popne se idući naizmenično levom i desnom nogom
- pride lopti koja mируje i šutne je
- Baca loptu obema rukama držeći ih iznad glave
- Pravi kulu od osam kocki
- Otvara i zatvara makaze i počinje da seče papir preko
- Pastelu drži pomoću palca i četiri prsta, ne pesnicom
- Kotrlja i stiska glinu ili plastelin

Tri godine

- Na jednoj, jačoj, nozi stoji 5–10 sekundi
- Na čas stoji i sama na drugoj, slabijoj, nozi
- Ide uz i niz stepenice držeći se za gelender, naizmenično levom i desnom nogom
- Trčeći zaobilazi prepreke
- Četiri puta sunožno skoči unapred
- Na jačoj nozi poskoči pet puta
- Jednom poskoči na slabijoj nozi
- Šutnu loptu zamahujući nogom unazad pa unapred
- Hvata bačenu loptu tako što je prigri u grudi
- Gura, vuče ili upravlja triciklom ili drugom igračkom na točkovima
- Bez pomoći se penje i spušta niz tobogan
- Gradi kulu od 9 ili 10 kockica
- Kopira vertikalnu liniju, horizontalnu liniju, krst
- Kopira krug
- Koristi obe ruke da uradi zadatak
- Dok makazama seče kvadrat čije su ivice duge 10 cm, drugom rukom drži papir
- Od gline ili plastelina pravi lopte, zmije i kolače

FIZIČKE VEŠTINE

Krupna i sitna motorika

Četiri godine

- Stoji na jednoj nozi do 10 sekundi
- Ide pravo, stajajući nogom pred nogu (petu pred prste), duž crte duge dva metra
- Ide unazad stavljajući nogu iza noge (prsti iza pete)
- Galopira
- Skoči napred 10 puta
- Jednom skoči unazad
- Pravi kolut napred
- Koordinirano šutnja: zamahuje nogom unazad i unapred, odgovarajući pokret rukama, propратi čitav pokret
- Obema rukama hvata loptu bačenu sa rastojanja od jednog metra
- Jednom rukom baca malu loptu osobbi koja stoji na rastojanju od oko jedna i po do dva metra
- Pravi kulu od 11 kocki
- Crtanje donekle prepoznatljivu sliku koja za njega ima značenje
- U igri prstima pomera prste pojedinačno
- Kopira kvadrat
- Piše pet štampanih slova

Pet godina

- Stoji na slabijoj nozi do 10 sekundi
- Hoda po gredi napred, nazad, postrance
- Uzastopce dvaput skoči unazad
- Skakuće dva metra na svojoj jačoj nozi
- Pre nego što će šutne loptu, napravi dva-tri koordinirana koraka
- Obema rukama hvata lopticu za tenis
- Baca loptu uz okret telom i iskorak
- Sama se ljušta na ljuštači
- Utvrđeno je da li je dešnjak ili levak
- Piše svoje ime štampanim slovima
- Gradi kulu od 12 kocki
- Boji unutar linija
- Pravilno drži olovku palcem, kažiprstom i srednjim prstom
- Na crtežu ljudske figure nalaze se se kosa i nos
- Kopira četvorougao i trougao
- Makazama reže jednostavne oblike

Šest godina

- Preškače konopac
- Pokazuje dve složene veštine sa loptom: dribleuje, hvata u skoku, pogada loptu palicom
- Kada crta ljudsku figuru, crta joj i vrat, ruke, usta
- Kopira romb
- Od papira iseca lutke ili slike životinja

VEŠTINE SAMOPOMOĆI (SAMOUSLUŽIVANJA)

- Dve godine
- _____ Skida jednostavan, otkopčan, deo odeće
 - _____ Gotovo uvek predviđa i saopštava potrebe za toaletom
 - _____ Pere ruke, potrelna pomoć oko sapunanja
 - _____ Služi se kašikom, malo prosipa
 - _____ Pije iz dečje šolje
- Dve godine i šest meseci
- _____ Oblači nešto što je dugih rukava, pomoć potrebna oko zakopčavanja
 - _____ Uz pomoć briše ruke
 - _____ Uz pomoć ide u toalet, danju uspostavilo kontrolu
- Tri godine
- _____ Služi se salvetom, obriše ono što se prosulo
 - _____ Sipa iz malog bokala
 - _____ Samo jede
 - _____ Samo uzima vodu sa česme
 - _____ Oblači majice i džempere preko glave
 - _____ Otkopčava i zakopčava krupniju prednju dugmad
 - _____ Samo obuva cipele ili čizme
 - _____ Samo ide u toalet
 - _____ Pokušava da se samo obrise posle toaleta
 - _____ Bez pomoći pere ruke
 - _____ Pušta vodu posle upotrebe toaleta
 - _____ Pušta i zatvara slavinu
 - _____ Zna kako da pusti toplu a kako hladnu vodu
- Četiri godine
- _____ Skida majice i džempere preko glave
 - _____ Oblači se bez nadzora
 - _____ Pokušava da veže perrtle
 - _____ Vodi računa o svim higijenskim potrebama
 - _____ Pere zube uz nadzor
 - _____ Briše nos kada treba
- Pet godina – šest godina
- _____ Vezuje perrtle
 - _____ Kompletno se oblači samo
 - _____ Stavlja ruku na usta kada kašiće ili kija
 - _____ Bez pomoći pere zube

Napomene*Treće poglavje: Posmatranje i procenjivanje*

71

VEŠTINE KOMUNIKACIJE**Razumevanje i govor**

- Dve godine
- _____ Pokazuje i imenuje jednostavne slike
 - _____ Služi se oblicima lične zamenice ja: meni, mene
 - _____ Služi se rečenicama od po dve reči
 - _____ Služi se zamenicama moja, moje, moj
 - _____ Razume i postavlja jednostavna pitanja: „šta?“ i „Gde?“
 - _____ Razume „ne“
 - _____ Pravi negativne rečenice, npr. „Ne mogu da otvorim.“
 - _____ Imenuje usta, oči, nos i noge
 - _____ Može da ponovi rečenice od tri ili četiri sloga
- Dve godine i šest meseci
- _____ Odgovara na jednostavna pitanja na koja može da se odgovori sa „da“ ili „ne“ i koja se odnose na vizuelne informacije
 - _____ Služi se jednostavnim rečenicama od po tri-četiri reči
 - _____ Koristi prisvojne imenice
 - _____ Traži šta mu treba i šta hoće
 - _____ Uživa u slušanju jednostavnih priča iz knjiga koje traju 10–15 minuta i traži da ih čuje ponovo
 - _____ Opisuje akcije predstavljene slikama
 - _____ Koristi množinu
 - _____ Imenuje delove tela: kosa, glava, uši, ruke, noge, prsti, stomak, leda...
- Tri godine
- _____ Služi se jednostavnim rečenicama od po četiri-pet reči
 - _____ Koristi ličnu zamenicu ja
 - _____ Odgovara na pitanja koja počinju sa „Ko?“
 - _____ Pravi negativne rečenice
 - _____ Koristi prošlo vreme, priča o doživljajima iz prošlosti
 - _____ Postavlja i odgovara na pitanje „Zašto?“
 - _____ Koristi preloge: u, na, ispod, pored
 - _____ Može da izvede niz od dva-tri povezana naloge
 - _____ Razume odnose „ako...onda...“, „zato što...“
 - _____ Pokazuje bradu, kolena, vrat, nokte
 - _____ Ponavlja neku dečju pesmicu i peva jednostavnu pesmu
- Tri godine i šest meseci
- _____ Postavlja pitanja: šta, ko i zašto da bi dobilo informacije
 - _____ Prema doživljajima se odnosi sa izvesnim razumevanjem sleda i završetka
 - _____ Imenuje bradu, kolena, vrat i nokte
 - _____ Imenuje boje: crveno i plavo
 - _____ Govor razumljiv i neznancima, i dalje ima nekih grešaka

Napomene

VEŠTINE KOMUNIKACIJE

Četiri godine

- _____ Razume neke veznike
- _____ Definiše poznate imenice
- _____ Postavlja „kada“ i „kako“ pitanja
- _____ Traži definicije reči
- _____ Izvršava tri nepovezane zapovesti pravilnim redosledom
- _____ Pokazuje grudi, pete, zglobove i vilicu
- _____ Imenuje zeleno, žuto, narandžasto i ljubičasto
- _____ Razume poređenje, npr. lepo, lepše, najlepše
- _____ Razume sled događaja o kojima mu se priča

Četiri godine i šest meseci

- _____ Može da opiše razlike između predmeta
- _____ Može da opiše sličnosti između predmeta
- _____ Imenuje grudi, pete, zglobove i vilicu
- _____ Imenuje smede, crno, belo i sivo
- _____ Govori o uzročnosti služeći se rečima „a onda“
- _____ Koristi nepravilne glagole i imenice
- _____ Pokazuje čitav niz različitih upotreba govora: dobija i daje informacije, izražava ideje i mišljenje

Pet godina

- _____ Služi se rečenicama od po pet reči
- _____ Učestvuje u razgovoru – nije jedini govornik u njemu
- _____ Služi se rečima koje se odnose na sled
- _____ Služi se rečima „sutra“ i „juče“
- _____ Javlja se na telefon, prima jednostavne poruke i prenosi ih
- _____ Može da ponovi rečenice od po devet-deset slogova
- _____ Rutinski odgovara na pitanje tokom grupne aktivnosti koja traje 10-15 minuta

Šest godina

- _____ Koristi rečenice od po šest reči
- _____ Sa grupom vršnjaka razgovara o sličnim iskustvima
- _____ Odgovara na pitanja „kada“?
- _____ Ponavlja rečenice od po jedanaest-dvanaest slogova

Napomene

Treće poglavljje: Posmatranje i procenjivanje

INTELEKTUALNE VEŠTINE

Dve godine

- _____ Okreće jednu po jednu stranu knjige
- _____ Razume unutra/napolje, zatvoreno/otvoreno, napred/nazad
- _____ Pokazuje velike/male predmete
- _____ Objasnjava upotrebu poznatih predmeta: stolica, automobil, krevet
- _____ Pokazuje: još jednom, samo jedno i mnogo
- _____ Sparuje crvene i plave predmete

Dve godine i šest meseci

- _____ Sparuje zelene, žute, narandžaste i ljubičaste predmete
- _____ Zna zašto imamo kuće, olovke, posude
- _____ Dodirne i prebroji jedan do tri predmeta
- _____ Reaguje na jednostavna uputstva: „Daj mi olovku i kocku.“
- _____ Ima ograničeni opseg pažnje, uči uglavnom istražujući
- _____ Funkcionalno koristi pet igračaka

Tri godine

- _____ Razume prazno/puno, lako/teško
- _____ Pokazuje da razume dno/vrh, iza/ispred, iznad/ispod
- _____ Sparuje kvadratne i krugove – predmete i slike
- _____ Sparuje smede, crne, roza i sive predmete
- _____ Na zahtev pokazuje crvene i plave predmete
- _____ Prepoznaće i definije problem kada se pojavi
- _____ Sa namerom kocke ili prstenove slaze po veličini

Tri godine i šest meseci

- _____ Imenuje crveno i plavo kada mu se pokaže
- _____ Razume nisko/visoko, kratko/dugačko
- _____ Razume manje/više
- _____ Zna u koje doba dana se rade određene rutinske aktivnosti
- _____ Sortira predmete u grupe predmeta koji su jednak po jednom od atributa: boja, oblik ili veličina
- _____ Zna koliko ima godina
- _____ Imenuje ili sparuje predmete koji idu zajedno: „Šta ide uz šolju?“ „Tanjur.“

Četiri godine

- _____ Na zahtev pokazuje smede, crno, roza i sivo
- _____ Na zahtev imenuje zeleno, žuto, narandžasto i ljubičasto
- _____ Sparuje trouglove, četvorouglove i rombove
- _____ Imenuje krug i kvadrat kada mu se pokažu
- _____ Razume polako;brzo, malo/mnogo, tanko/debelo, usko/široko
- _____ Pokazuje razumevanje pojnova koji se odnose na pravac: gore/dole, između, napred/nazad, prema/od, nisko/visoko, iznad/ispod
- _____ Klasificuje slike poznatih predmeta: hrana, posude, ljudi, domaće životinje
- _____ Zna šta treba da radi kad mu se odveža perila, kad je neko žedan, kada neko hoće da ide napole i pada kisă
- _____ Objasnjava zašto imamo: ključeve, frizidere, avione
- _____ Dodirujući prebroji četiri do sedam predmeta
- _____ Redom navodi pet svakodnevnih aktivnosti i kaže u koje doba dana se obavlja svaka od njih

INTELEKTUALNE VEŠTINE

Četiri godine i šest meseci

- _____ Imenuje smede, crno, roza , sivo i belo kada mu se pokaže
 - _____ Na zahtev pokazuje trougao, četvorougao i romb
 - _____ Zna svoju ulicu i mesto
 - _____ Prepiča tri glavne ideje iz priče
- Pet godina**
- _____ Kada mu se pokaže, imenuje trougao, četvorougao i romb
 - _____ Pokazuje razumevanje pojmoveva koji se odnose na pravac: sredina/ugao, levo/desno
 - _____ Klasificuje voće, stvari koje se čitaju, povrće, brojeve
 - _____ Objasnjava šta treba da se radi kada vidiš da kuća gori
 - _____ Objasnjava zašto imamo satove
 - _____ Vizuelno razlikuje dva slična ili različita oblika ili velika slova
 - _____ Deklaimuje abzuku od A do Š
 - _____ Sparuje velika slova od A do Š
 - _____ Kada mu se imenuju, pokazuje velika slova od A do Š
 - _____ Kada mu se pokažu, imenuje velika slova od A do Š
 - _____ Vizuelno razlikuje dva slična ili različita mala slova
 - _____ Sparuje mala slova od a do š
 - _____ Kada mu se imenuju, pokazuje mala slova od a do š
 - _____ Kada mu se pokažu, imenuje mala slova od a do š
 - _____ Može da prepozna i pročita poznate reči koje se vidaju u vrtiću ili u svakodnevnoj okolini
 - _____ Objasnjava ulogu ljudi koji u zajednici pružaju usluge: lekari, medicinske sestre, vatrogasci, policijski, poštari, zubari
 - _____ Zna kuda u lokalnoj zajednici treba otiti kada si bolestan, da bi kupio hranu, da bi video životinje kao što su tigrovi i medvedi, da bi kupio lek
 - _____ Štampanim slovima piše ime i prezime
 - _____ Štampa velika i mala slova
 - _____ Napamet broji do 20
 - _____ Prepoznaće cifre od 1 do 20
 - _____ Pokazuje dà razume: prvo, poslednje, drugo
 - _____ Zna položaj kazaljki na satu koji pokazuje uobičajeno vreme svakodnevnih aktivnosti
 - _____ Dovršava četiri analogije suprotnosti: led je hladan, vatra je _____
 - _____ Predviđa realističan ishod dogadaja ili priče
 - _____ Relativno tačno prepričava priču iz slikovnice

Napomene

Napomene

Treće poglavje: Posmatranje i procenjivanje

INTELEKTUALNE VEŠTINE

Šest godina

- _____ Objasnjava šta treba da se uradi ako ti neznanac ponudi bonbon
- _____ Objasnjava ulogu ljudi koji u lokalnoj zajednici pružaju usluge: vaspitaci, mehaničari, poljoprivrednici, stolari, moleri i prodavci
- _____ Zna kuda treba da odemo da bismo: pozajmili knjigu, kupili markice za pismo, otišali se, popravili automobil
- _____ Vizuelno razlikuje dve slične ili različite reči
- _____ Vizuelno razlikuje koja se od tri simbola razlikuju: oblici, velika slova, mala slova i reči
- _____ Čita reči koji se odnose na boje
- _____ Čita reči koje se odnose na brojeve: jedan, dva, tri, četiri, pet, šest, sedam, osam, devet i deset
- _____ Čita znake koji se često pojavljuju: ULAZ, IZLAZ, GURAJ, VUCI, STOP, DEVOJČICE, DEČACI
- _____ Čita jednostavne tekstove za predškolce (bukvar)
- _____ Utvrđena slušna diskriminacija pojedinačnih glasova
- _____ Izoluje konsonantne glasove (suglasnike)
- _____ Sparuje početne glasove sa slikom
- _____ Izoluje samoglasnike
- _____ Štampanim slovima piše adresu, prezime, broj telefona i koliko ima godina
- _____ Štampanim slovima piše jednostavne reči po diktatu
- _____ Štampanim slovima piše jednostavne rečenice od po jedne do četiri reči
- _____ Pokazuje poznavanje pojma broja: 8-10
- _____ Broji napamet do 100
- _____ Sparuje količinu sa simbolom/cifrom: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 i 10
- _____ Pokazuje razumevanje: sredina, treći, četvrti i peti
- _____ Po pamćenju piše redom brojeve do 100
- _____ Piše broj koji sledi dati broj: 1 – 10
- _____ Na zahtev piše brojeve do 100 po diktatu
- _____ Zna jednostavno sabiranje sa zbirom: do 20
- _____ Zna jednostavno oduzimanje sa brojevima do 10
- _____ Zna da gleda na sat – govori vreme u satima
- _____ Zna da gleda na sat – govori vreme u polusatima